

Til lovforslag nr. L 203. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 22. maj 1990

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen

(Afbureaukratisering, deregulering m.v. herunder regler om frit skolevalg)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvelser fra:

Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforening,

Danmarks Lærerforening,

Pædagogisk Medhjælper Forbund og Skole og Samfund.

Undervisnings- og forskningsministeren har over for udvalget oplyst, at formålet med at give mulighed for supplerende undervisning er at sikre alle elever det størst mulige udbytte af den almindelige undervisning. Muligheden for at tilbyde ekstra timer må ikke føre til, at der lægges mindre vægt på differentiering af klasseundervisningen under hensyn til elevernes forskellige indlæringsforudsætninger. Ministeren forudsætter, at det altid overvejes at forebygge skoleproblemer hos elever ved at give flere timer til hele klassen. Ministeren har endvidere påpeget nødvendigheden af, at der fortsat etableres særlig tilrettelagt undervisning for elever med behov for egentlig specialundervisning.

Udvalget skal henstille til undervisnings- og forskningsministeren, at der udsendes en vejledning om supplerende undervisning, subsidiært at der optages et afsnit herom i ministerens planlagte vejledning om folkeskolens indsats over for elever, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte.

Herudover opfordrer udvalget undervisnings- og forskningsministeren til at følge ud-

viklingen vedrørende den supplerende undervisning og til at tage spørgsmålet om eventuel ændring af bestemmelsen op ved førstkomende lejlighed.

Med hensyn til den foreslåede ændring af valgfagsbestemmelsen, hvorefter undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte bestemmelse om, hvilke andre fag og emner end de i § 9, stk. 1, nævnte kommunerne kan udbyde til eleverne på 8.-10. klassetrin, har ministeren oplyst, at der overvejende vil være tale om praktisk eller kunstnerisk betonede fag. Desuden vil edb samt enkelte andre fag, f.eks. fremmedsprog, blive medtaget.

Undervisnings- og forskningsministeren har givet tilsagn om at ville orientere udvalget i god tid om, hvad han ønsker at optage i bekendtgørelsen om fag og emner ud over de i § 9, stk. 1, nævnte, som kommunerne kan tilbyde eleverne på 8.-10. klassetrin.

Undervisnings- og forskningsministeren har endvidere oplyst, at forslaget om ændring af § 27, stk. 2, indebærer en udvidelse af kommunernes mulighed for at ansætte personer, der – uden at være læreruddannede – har erhvervet sig særlige kvalifikationer til at undervise i enkelte fag inden for folkeskolens fagkreds.

Undervisnings- og forskningsministeren har ligeledes oplyst, at han vil fastsætte bestemmelse om, at ansættelse af en ikke læreruddannet som timelærer vil kræve mindst 2 års forudgående ansættelse i folkeskolen som faglærer/årsvikar. Forslaget betyder derfor, at kommunerne, efter at en ikke læreruddannet har været ansat som faglærer i mindst 2 år, får mulighed

for at ansætte den pågældende som timelærer. En sådan ansættelse har til formål at sikre eleverne fagligt kvalificeret undervisning i det/de pågældende fag. Det er naturligvis ikke tanken, at der skal ansættes ikke læreruddannede i et fag, hvor en af skolens lærere med linjefag eller tilsvarende kvalifikationer både vil og kan undervise i faget. For skolebestyrelserne er det en vigtig opgave at sørge for sammenhæng mellem undervisning, ansættelsespolitik og lærernes efteruddannelse.

Der er af undervisnings- og forskningsministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *mindretal* (Det Konservative Folkepartis, Venstres, Det Radikale Venstres, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisnings- og forskningsministeren stillede ændringsforslag.

Et andet *mindretal* (Socialdemokratiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Mindretallet har lige fra 1. behandling af lovforslaget undret sig over, hvad baggrunden for dette lovforslag har været. Der er efter mindretallets opfattelse ikke noget i lovforslaget, som ikke ville kunne afvente den samlede folkeskolereform i midten af 1990'erne.

Både kommuner og folkeskoler har flere store projekter i gang omkring folkeskolen.

- Den nye skolestyrelseslov skal prøves af og bringes til at fungere optimalt.
- De mange udviklingsforsøg, som Folketinget har stillet 400 mio. kr. til rådighed for, er under afvikling. Senere kommer evalueringsarbejdet og skolernes arbejde med at indpasse de gode erfaringer i folkeskolens dagligdag.
- Herudover står både kommuner og folkeskoler over for den store udfordring med at tilpasse ressourcer og kapacitet til det faldende børnetal. I den forbindelse er eksempelvis nyansættelser ikke særlig relevante.

Når Socialdemokratiet alligevel vælger at stemme for lovforslaget, skyldes det, at vi gennem udvalgsarbejdet er blevet imødekommet på størstedelen af de kritikpunkter, vi ved 1.

behandling fremførte i forhold til forslagens indhold.

Det har været vigtigt at fastholde, at ikke læreruddannede ikke skal ansættes i fag, hvor en af skolens lærere med linjefag eller tilsvarende kvalifikationer både vil og kan undervise i faget.

Det har ligeledes været vigtigt for Socialdemokratiet, at der stilles krav om, at ikke læreruddannede får en 2-årig funktionstid, inden de tilbydes fastansættelse som timelærere. Socialdemokratiet lægger vægt på, at der i forbindelse med ikke læreruddannedes kvalifikationer ikke blot ses på de rent faglige, men også på de pædagogiske kvalifikationer, sådan at underviserens evne til at differentiere undervisningen i forhold til den pågældende målgruppe, evne til at opnå sammenhæng med elevernes øvrige undervisning og evne til at indgå i det pædagogiske miljø på skolerne har høj prioritet. Socialdemokratiet ser ændringen som en mulighed for at give de ikke læreruddannede undervisere i folkeskolen en størrelse tryghed i ansættelsen og ikke som en mulighed for at fylde skolen op med fagspecialister, enten tidligere gymnasielærere, der søger folkeskolen på grund af de fremtidige kapacitetstilpasninger inden for gymnasieområdet eller ledige bacheloruddannede.

Lovforslaget lægger op til, at børn på 4 år og 10 måneder, som ikke er optaget i skolen, kan optages i skolefritidsordninger. Det betyder, at skolefritidsordningerne ikke længere blot er sammenlignelige med fritidshjem, men også med børnehaver. På den baggrund har Socialdemokratiet ment, at der er en relevant anledning til at gennemføre regler for bl.a. princippet for forældrebetaling, således at disse direkte kan sammenlignes med tilbudene inden for bistandsloven.

Mindretallets ændringsforslag imødekommer dette behov, og mindretallet håber, at Folketinget vil vedtage ændringsforslaget ved 2. behandling. Ud over forældrebetalingsprincippet dækker ændringsforslaget også hensynet til de handicappede børn, som 14 pct. af kommunerne ifølge BUPL's undersøgelse ikke har kunnet tilbyde plads i en skolefritidsordning.

Et tredje *mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget

til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan stemme for det under nr. 1 stillede ændringsforslag.

Mindretallet ønsker i øvrigt at udtale følgende:

Et flertal i Folketinget har tidligere tilkendegivet, at indholdsændringer i folkeskolen skulle afvente afslutningen og evalueringen af det 4-årige udviklingsprogram for folkeskolen og skolen som lokalt kulturcenter.

Det er SF's opfattelse, at flere af de foreslåede ændringer ikke respekterer disse tilkendegivelser.

Dette gælder således den foreslåede ændring vedrørende lærer kvalifikationer, hvorefter ikke læreruddannede vil kunne ansættes varigt i folkeskolen. Et udvalg vedrørende læreruddannelsen har netop færdiggjort sit arbejde, og SF mener, at Folketinget naturligvis bør have lejlighed til at vurdere dette oplæg, inden der foretages ændringer i de nuværende regler.

Det faldende børnetal og det pres, der er på de kommunale budgetter, bevirker, at der i de kommende år må forventes at blive et vist læreroverskud.

Derfor er der mulighed for at efteruddanne disse seminarieuddannede lærere, og SF har overordentlig svært ved at se, at mennesker med kun én faglig kvalifikation kan passes ind i den enkelte skoles fagfordeling.

SF ønsker ikke at fremme tankegangen om, at fagene er udgangspunktet for skolens struktur, organisation og indhold, men vil tværtimod arbejde for en folkeskole, hvor få lærere indgår i grupper om en eller flere klasser, og det kræver en sammenkædning af den faglige og den pædagogiske formidling, som er et af læreruddannelsens formål.

SF finder ligeledes, at den mulighed, der efter dette lovforslag lægges op til ved at give supplerende undervisning til elever, som af anden grund har behov for midlertidig faglig støtte, bør ses i sammenhæng med skolens øvrige specialundervisning.

Den supplerende undervisning vil flytte om på ressourcerne for de samlede specialpædagogiske foranstaltninger, og SF frygter, at der med dette forslag kan ske en forkert vægtning mellem ressourcestærke og ressourcesvage elever.

Det er mindretallets opfattelse, at skolefritidsordningerne skal tjene et socialpædagogisk formål. Disse ordninger er et led i kommunens samlede generelle og forebyggende tilbud til

børn og unge og ordningen skal i samarbejde med forældre, børn og unge skabe rammer, der fremmer børns og unges udvikling, trivsel og selvstændighed. Derfor finder mindretallet det vigtigt, at loven indeholder bestemmelser om, hvordan børn og unge med særlige sociale og pædagogiske behov tilgodeses.

Det er fortsat SF's holdning, at der bør gives et regelsæt med minimumskrav vedrørende forældrebetaling, normering, lokaleindretning, udendørsfaciliteter samt forældre- og medarbejderindflydelse m.v. i skolefritidsordningerne.

SF finder, at kommunernes administration af de nuværende bestemmelser vedrørende skole-distrikter udmærket kan tilgodesee behovet for forældres ønske om optagelse af børn på andre skoler end distriktsskolen. SF finder, at ændringerne lægger op til, at skolerne skal profilere sig yderligere og stimulere til en øget konkurrence imellem skolerne.

Et fjerde *mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Ændringsforslag

Til § 1

Af et *mindretal*(S), tiltrådt af et *mindretal*(SF):

1) I den under nr. 1 foreslåede affattelse af § 3, stk. 4, indsættes som 2. pkt.:

»Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter regler herom.«

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af SF og FP):

2) Nr. 4 affattes således:

»4. I § 6, stk. 1, indsættes som nr. 7:

»7) edb.««

3) Nr. 6 udgår.

4) I den under nr. 9 foreslåede affattelse af § 9, stk. 6, ændres »andre fag eller emner« til: »andre praktisk eller kunstnerisk betonedede fag eller emner«.

5) Nr. 20 og 21 udgår.

6) Nr. 22 affattes således:

»22. § 25, stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Bestemmelserne i stk. 1, omfatter ikke elever, som undervises i en anden skole end distriktsskolen.«

7) I den under nr. 26 foreslåede affattelse af lovens § 36 affattes stk. 3 og stk. 4 således:

»Stk. 3. Kommunalbestyrelsen fastlægger kommunens skoledistrikter og kan træffe beslutning om, hvor mange klasser der kan oprettes ved de enkelte skoler. Børn optages i skolen i det distrikt, hvor de bor eller opholder sig. Kommunalbestyrelsen kan dog beslutte, at forældrene frit skal kunne vælge mellem flere eller blandt alle kommunens skoler.

Stk. 4. Hvis kommunalbestyrelsen har besluttet, at forældrene frit skal kunne vælge mellem flere eller blandt alle kommunens skoler, og det ikke er muligt at opfylde alle ønsker om optagelse på en bestemt skole, skal nærmestboende børn optages først. Kommunalbestyrelsen fastlægger eventuelle andre nærmere retningslinjer for fordelingen af børnene.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Reglerne skal blandt andet ligestille handicappedes muligheder for adgang til skolefritidsordninger med deres adgang til sammenlignelige tilbud efter bilstandsloven (puljeordning + traditionelle daginstitutionstilbud).

Reglerne skal samtidig sikre, at reglerne for forældrebetaling ved skolefritidsordninger er de samme som ved sammenlignelige tilbud efter bilstandsloven (puljeordning + traditionelle daginstitutionstilbud), og i øvrigt leve op til en generel ligebehandling i forhold til institutioner under bilstandsloven (puljeordning + traditionelle daginstitutionstilbud), hvad angår

principper der blev fastlagt i udvalgsbetænkningen over L 61.

Til nr. 2

Ved ændringsforslaget udgår forslaget om, at kommunalbestyrelsen kan godkende, at andre emner indgår i den obligatoriske undervisning. Der vil herefter ikke længere være adgang til at fastsætte anden obligatorisk emneundervisning end den i lovens § 6, stk. 1, nævnte, jf. den i lovforslaget under nr. 5 foreslåede ændring af § 6, stk. 3.

Til nr. 3

Ændringsforslaget er redaktionelt, jf. nr. 2.

Til nr. 4

Formålet med ændringen er at præcisere, at fag eller emner, som undervisnings- og forskningsministeren, i København kommunalbestyrelsen, i henhold til § 9, stk. 6, kan godkende, skal være praktisk eller kunstnerisk betonedede.

Til nr. 5

Ved ændringsforslaget udgår den foreslåede bestemmelse om, at kommunerne kan forhøje kilometergrænserne i henhold til folkeskolelovens § 25, såfremt der kan anvises stisystem eller cykelvej.

Til nr. 6

Ændringsforslaget er redaktionelt.

Til nr. 7

Ved ændringen præciseres det, at det fortsat er lovens hovedregel, at kommunen er opdelt i skoledistrikter, og at et barn optages i grunddistriktets skole, medmindre forældrene har benyttet sig af muligheden for at ønske en anden skole og dette ønske kan imødekommes.

Eva Møller (KF) fmd. Annelise Gotfredsen (KF) Merete Aarup (KF)

Inge Dahl-Sørensen (V) Else Winther Andersen (V) Pia Dahl (FP) Marianne Jelved (RV)

Jette Pors (CD) nfm. Lysholm Christensen (KRF) Jytte Andersen (S) Helle Degn (S)

Pernille Forchhammer (S) Anna-Marie Hansen (S) Frank Jensen (S) Lone Møller (S)

Aage Frandsen (SF) Hanne Thanning Jacobsen (SF)